

8. BÖLÜM

ÖZ BAKIM YETERSİZLİĞİ KURAMI

Betül ÖNAL*

DOROTHEA ELIZABETH OREM
(1914-2007)

Orem'in teorisinin başlangıç noktası 'Bir kişinin hemşirelik bakımına ihtiyacı olduğunu gösteren durum nedir?' sorusu ile olmuştur. Orem, bireylerin kendi veya bakmakla yükümlü oldukları kişilerin öz bakımını sürekli olarak gerçekleştiremediğini gözlemlemiştir. Bu gözlemden yola çıkarak bireylerin sağlık ve refahını sürdürmek için ne yapması veya ne yapmaması gerektiği hakkında araştırmalara başlamıştır. 'Bir kişinin yardıma ihtiyacı olduğunda, uygun hemşirelik yardımcı eylemleri nelerdir?' sorusuyla devam etmiştir. Öz bakım teorisi, bir kişinin neye ihtiyacı olduğunu ve bu gereksinimleri karşılamak için hangi önlemlerin alınması gerektiğini açıklar. Öz bakım yetersizliği teorisi, devam eden bakım gereksinimlerinin karşılanmasında yer alan sınırlamaları ve bunların kişinin veya bakmakla yükümlü olunan kişinin sağlığı ve refahı üzerindeki etkilerini tanımlar. Hemşirelik sistemleri teorisi, kişiye yardımcı olmak için gereken eylemleri ve önceki bilgileri incelemek için bir yapı sunar. Bu teoriler aynı zamanda aileleri ve toplulukları ilgilendiren durumları da tanımlamaktadır. Orem'in teorisi nispeten basittir ayrıca çok çeşitli hastalara uygulanacak şekilde genelleştirilebilir. Bu teori, tüm hastaların kendi öz-bakım gereksinimlerini karşılamak istediğini ve bağımsız olmaya teşvik edildiğini gösterir. Orem'in üç hemşirelik teorisi hemşirelikte bilgi birikiminin ve hemşirelik biliminin gelişimi için temel sağlamaktadır.

* Öğr. Gör., Bayburt Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Anestezi PR. betulhem1@gmail.com

SONUÇ

Öz bakım teorisi, bir kişinin neye ihtiyacı olduğunu ve bu gereksinimleri karşılamak için hangi önlemlerin alınması gerektiğini açıklar. Öz bakım yetersizliği teorisi, devam eden bakım gereksinimlerinin karşılanmasında yer alan sınırlamaları ve bireyin veya bakmakla yükümlü olunan kişinin sağlığı, refahı üzerindeki etkilerini tanımlar. Hemşirelik sistemleri teorisi, kişiye yardımcı olmak için gereken eylemleri ve önceki bilgileri incelemek için bir yapı sunar. Bu teoriler aynı zamanda aileleri ve toplulukları ilgilendiren durumları da tanımlar. Orem'in teorisi basittir ayrıca çok çeşitli hastalara uygulanacak şekilde genelleştirilebilir. Bu teori, tüm hastaların kendi öz-bakım gereksinimlerini karşılamak istediğini ve bağımsız olmaya teşvik edildiğini gösterir.

KAYNAKÇA

1. Alligood MR. (2017). *Nursing theorists and their work-e-book*. Elsevier Health Sciences. s240-55.
2. Pektekin Ç (2013). *Hemşirelik felsefesi, kuramlar-bakım modelleri ve politik yaklaşımları*. Dorothea E. Orem ve Hemşirelikte Öz-Bakım Yetersizliği Kuramı. 1. Baskı. İstanbul Medikal Yayıncılık. İstanbul. s105-109.
3. Karadağ A, Çalışkan N, Göçmen Baykara, Z. (2017). *Hemşirelik teorileri ve modelleri*. Akademi Basın ve Yayıncılık. 1. Baskı, İstanbul. s354-63.
4. Taylor, SG. Nursing theory and nursing process: Orem's theory in practice. *Nursing science quarterly*. 1998; 1(3): 111-119.
5. Kearney BY, Fleischer BJ. Development of an instrument to measure exercise of self-care agency. *Research in nursing & health*. 1979; 2(1): 25-34.
6. Mohammadpour A, Rahmati-Sharghi N, Khosravan S, Alami A, Akhond M. The effect of a supportive educational intervention developed based on the Orem's self-care theory on the self-care ability of patients with myocardial infarction: a randomised controlled trial. *Journal of Clinical Nursing*. 2015; 24(11-12): 1686-92.
7. Wazni L, Gifford W. Addressing Physical Health Needs of Individuals With Schizophrenia Using Orem's Theory. *Journal of Holistic Nursing*. 2017; 35(3): 271-79.
8. Wilson J, Gramling L. The application of Orem's Self-Care Model to burn care. *Journal of burn care & research*, 2009; 30(5): 852-58.
9. Selçuk ED, Demirbağ BC. Dorothea Elizabeth Orem'in Öz-Bakım Teorisi'ne Göre Konjestif Kalp Yetersizliği Olan Hastanın Hemşirelik Bakım Planı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2019; 8(3): 333-42.
10. Çelik MY. Orem'in Öz Bakım Eksikliği Kuramı ve Bu Kurama Göre Sağ Ayak Bileği ve Pelvis Kırığı Olan Hastanın Hemşirelik Bakımı. *Sağlık ve Toplum*, 2019; 29(3): 99-104.